

A2/1F - De Bouwstenen van de taal: de woorden

Als we iets willen vertellen gebruiken we **woorden**.

Soms heb je voldoende aan 1 woord om iets te zeggen :

Hij riep : **"au!"**

"Koffie !"

Maar meestal gebruik je meer woorden en zet je de woorden in een groepje:

Een kop koffie

Die grote rode auto uit 1980.....

Er zijn verschillende **soorten** woorden. Woorden als **die** en **een** zeggen ons niet zoveel. Maar bij woorden als **auto** en **koffie** kun je je al iets meer voorstellen.

Wat ga je leren?

Die verschillende soorten woorden hebben elk hun eigen naam. Je moet de verschillende woordsoorten leren herkennen en ze de juiste naam kunnen geven: je moet de woorden dus kunnen **benoemen**.

De belangrijkste woordsoorten zijn:

1. De zelfstandige naamwoorden :

- Je kunt er **de** of **het** voor zetten : *koffie , huis , melk , auto , belangstelling , zin , idee , ziekte*
- het kan ook een **eigenaam** (met hoofdletter) zijn, dan kan er vaak ook geen **de** of **het** voor staan: *Jan , Gates, , Albert Heijn, Nederland, de Rijn, de HEMA, het Nova College*
- Als je meer exemplaren hebt , dan kun je een naamwoord in het meervoud zetten: *boek-> boeken; tafel -> tafels; foto -> foto's*

Zelfst. naamwoorden geven aan, hoe de **mensen, dieren, planten** of **dingen** heten. Want voorwerpen, mensen en andere levende wezens dragen een naam, om ze van elkaar te onderscheiden. Zo kennen we: een *agent* en de *verpleegster*, een *kat* en een *hond*, een *eik* en het *madeliefje*, de *pen* en het *potlood*.

Al deze schuingedrukte woorden noemen we zelfstandige naamwoorden.

Er zijn ook woorden, waar je wel een lidwoord voor kunt zetten, maar die je toch moeilijk een „ding" kunt noemen. Je kan ze niet zien, niet grijpen, en toch zijn ze er. B.v.: het *leven*, de *kracht*, de *slaap*, een *uur*, de *ziekte*, de *vriendschap*.

Deze woorden zijn ook zelfstandige naamwoorden.

Er zijn ook zelfst. naamwoorden, waar je moeilijk een lidwoord voor kan zetten.

Dat zijn de echte namen van mensen of dieren, enz. de namen, die ze dragen en waarmee je ze aanspreekt of noemt, b.v. *Jan, Greet, Willemse, Churchill, Amsterdam, Frankrijk*. De dagen en maanden hebben ook een naam: *dinsdag, januari*.

Al deze namen heten eigennamen. Meestal beginnen ze met een hoofdletter (namen van

A2/1F - De Bouwstenen van de taal: de woorden

2. De werkwoorden:

Je krijgt een zin , zodra je een werkwoord gebruikt:

Het huis op de hoek -> dit is geen zin

Het huis staat op de hoek -> dit is wel een zin, met als centrale woord : staat

Staat is een vorm van het hele werkwoord : staan.

- Werkwoorden gaan over een **activiteit** of een **situatie** :

Het hondje loopt op straat. Het meisje staat bij de bushalte. De leraar is ziek

- Werkwoorden komen in verschillende vormen voor. De vorm wordt bepaald door de gebruikte tijd en de persoon die er bij hoort:

Ik loop , hij loopt, wij lopen, het kind luistert

Het meisje liep , Het hondje heeft een heel eind gelopen. De jongens luisterden niet.

- Het hele werkwoord eindigt altijd op een *-n*, meestal op *-en*: **zijn , hebben, staan, krijgen, fietsen** enz.

Het hele werkwoord is de vorm zoals je die in het woordenboek vindt. Ze noemen dat ook wel de infinitiefvorm.

3. De bijvoeglijke naamwoorden

Woorden als: **groot , rond , rood , mooi , ziek** enz. kun je niet zelfstandig gebruiken en noemen we bijvoeglijke naamwoorden.

Ze horen altijd bij een naamwoord en noemen daar een eigenschap of waardering van.

een groot huis , een grote auto , een rond bord, een mooi huis

- Een bijvoeglijk naamwoord kan ook **na** een naamwoord staan, gecombineerd met het werkwoord **ZIJN** of een variant daarvan (bv. *blijven, worden, schijnen* enz.):

Het huis is groot , deze auto is groot ,dit bord is rond ,

dit huis wordt mooi, Jan blijft ziek.

- Speciale vormen van het bijvoeglijk naamwoord zijn:

-stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden (ze duiden een **materiaal** aan) een gouden ring, een plastic tas

- de trappen van vergelijking: *mooi – mooier – het mooist*

A2/1F - De Bouwstenen van de taal: de woorden

pagina 3

Naast de bovengenoemde drie soorten woorden, die alle drie betekenissen dragen (ze verwijzen naar benoembare zaken in de werkelijkheid) hebben we ook woorden die hun betekenis krijgen via de taal:

De lidwoorden : **de , het , een**

De persoonlijke voornaamwoorden: **ik , jij , het , hij , zij , wij/we , jullie , zij/ze , me , jou , hem , haar , ons , hun/hen** en ook : **zich**

De aanwijzende voornaamwoorden: **die , dat , dit , deze , zulke , zo'n**

De bezittelijke voornaamwoorden: **mijn , jouw , zijn , haar , ons/onze , jullie , hun**

De vragende voornaamwoorden: **wie komt er nog meer? , welke..... ? , wat zeg je ?**

De onbepaalde of onpersoonlijke voornaamwoorden: **iemand , niemand , men , het**

De betrekkelijke voornaamwoorden: **de auto , die.... - het huis , dat ...**

De telwoorden: **twee , drie , honderd , veel , weinig , sommige** enz.

De voorzetsels: **in , op , onder , uit , voor , tijdens** enz.

De bijwoorden: **erg , daar , hier , soms**

De voegwoorden : **en ,maar , want , of , dat , of , als , terwijl , nadat** enz.

Voor meer informatie over deze laatste woordsoorten verwijzen we naar de afzonderlijke lessen hierover.